

กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับสิทธิของประชาชน: สิทธิใน สิ่งแวดล้อม (Right to Environment) การเข้าถึงสิทธิใน สิ่งแวดล้อม และการใช้สิทธิที่เข้าถึง

รศ. ดร. คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหา

- ❖ สิทธิในสิ่งแวดล้อม (Right to Environment): มีแล้ว หรือเข้าใจว่ามี?
- ❖ การเข้าถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อม: เข้าใจแล้ว? ค่อยเข้าถึง
- ❖ การใช้สิทธิที่เข้าถึง: เข้าถึงแล้วจริงหรือ? เข้าถึงแค่ไหน?
- ❖ กรณีศึกษาร่างพระบัญญัติฉบับประชาชน

❖ สิทธิในสิ่งแวดล้อม (Right to Environment): มีแล้ว หรือเข้าใจว่ามี?

- ในระดับสากล แบ่งออกเป็นสองประเภท

1. สิทธิเชิงเนื้อหา (Substantive Rights) – สมบูรณ์ในตัวเอง (สิทธิในชีวิต สิทธิในสุขภาพ สิทธิที่จะหายใจอากาศสะอาด ฯลฯ)
2. สิทธิเชิงกระบวนการ (Procedural Rights) – เป็นอุปกรณ์สนับสนุนให้เกิดสิทธิเชิงเนื้อหา (สิทธิในข้อมูล สิทธิในการมีส่วนร่วม สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม)

- คำว่า “สิทธิในชีวิต (Right to life)” – คำว่า “สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี (Right to live in good environment)” กับ คำว่า “สิทธิในสิ่งแวดล้อม (Right to environment)” ที่ยังมีประเด็นถกเถียงในระดับสากล

- เป็น Progressive realization of rights – ค่อยอำนวยความสะดวกให้เกิดสิทธิทีละขั้นตอน ใช้เวลา

❖ การเข้าถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อม: เข้าใจแล้ว? ค่อยเข้าถึง

ใครเข้าถึง? ต้องเข้าใจก่อน? แล้วเข้าถึงจะตามมา

1) ปัจเจก “บุคคลมีสิทธิ...”

2) ชุมชน “ชุมชนมีสิทธิ...” (ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 เป็นต้นมา สถาปนา “สิทธิชุมชน (Community Rights)” ขึ้นมา แต่ เข้าใจแค่ไหน?)

- คำว่า “ชุมชน” (แบบราษฎร์ กับ แบบหลวง)
- คำว่า “สิทธิชุมชน” (กว้าง แคบ)
- ความเข้าใจเรื่องระบบจัดการทรัพยากรที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ:

1) รัฐจัดการ 2) เอกชนจัดการ 3) ชุมชนจัดการ (Common property) + ไร้ระบบจัดการ (Open access)

- ความเข้าใจเรื่อง “สิทธิชุมชน + ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ”
- พื้นฐานความคิดแบบ “ชุมชนนิยม (Communitarianism)”
- การสถาปนาให้กลุ่มคนสามารถมี “สิทธิเชิงกลุ่ม (group rights)” ได้
- สำนักความคิดทางกฎหมายที่อธิบายและสร้างความชอบธรรมในการรับรอง “สิทธิชุมชน” คือ “สำนักความคิดมานุษยวิทยาทางกฎหมาย” (Legal anthropology) และ “สำนักความคิดสังคมวิทยาทางกฎหมาย”
- สองสำนักแรกสนับสนุนฐานคิดแบบชุมชนนิยม ต่างจาก “สำนักความคิดกฎหมายบ้านเมือง” (Legal positivism) ที่สนับสนุนฐานคิดแบบ “อำนาจรัฐนิยม”
- ระบบการจัดการร่วมโดยชุมชน (Co-Management) และแบบชุมชนเป็นฐาน (Community-based)
- พหุลักษณะทางกฎหมาย” (Legal Pluralism)

❖ การใช้สิทธิที่เข้าถึง: เข้าถึงแล้วจริงหรือ? เข้าถึงแค่ไหน?

- อะไร คือ “เข้าถึง”?
- ตย. เราเข้าถึง HIA แล้วหรือยัง?
- ตย. เราเข้าถึงอากาศสะอาดแล้วหรือยัง?
- ฯลฯ

❖ กรณีศึกษา ร่างพระบัญญัติฉบับประชาชน

เปิดคลิป

<https://www.facebook.com/112323747226966/posts/162076758918331/> (3.09)

นับถอยหลัง ฟุ่่นพิชคลุมเมือง Ep.5 : พลิกปมข่าว (5 พ.ย. 63)

<https://www.facebook.com/2039942646231895/posts/3414088852150594/> (7.05)

ถึงเวลาสังคายนา ‘กฎหมายสิ่งแวดล้อม’ เปลี่ยนวิธีคิดใหม่ เมื่อมนุษย์ไม่ใช่ศูนย์กลางจักรวาล

<https://web.facebook.com/232231380141563/posts/3647764628588204/?vh=e&d=n&rdc=1&rdr> (3.08)

เนื้อหาในร่างพรบ. อากาศสะอาดฉบับประชาชน

http://www.tei.or.th/th/clip_vdo_detail.php?event_id=834